

Kas ir libieši

Libieši ir viena no vistālāk rietumos dzīvojošajām Baltijas jūras somugru tautām, kas agrāk apdzīvoja plašu Latvijas teritoriju. Pirms Otrā pasaules kara libieši bija palikuši vairs tikai divpadsmit Kurzemes piekrastes zvejnieku ciemos uz rietumiem no Kolkas. 20.gs. sākumā libiešu valodā vēl runāja pāris tūkstoši cilvēku, mūsdienās vairs tikai kāds desmits.

Šodien libiskais mūs uzrunā caur materiālo un garīgo kultūru, tautas tērpiem, dziesmām, libisko dialektu, personībām literatūrā un mākslā.

Libiskais ir mūsu vidū. To kopt un balstīt – tā nav tikai cieņa pret senākajiem pamatiedzīvotājiem, tas ir pienākums pašiem pret sevi. Lai, dzirdot vaicājumu „Kā tevi sauc?“, bez šaubīšanās zinātu atbildi.

Buklets sagatavots ar Eiropas Savienības un Latvijas valsts finansiālu atbalstu ES *Phare* grantu programmas „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā” atbalstītā Dundagas pagasta padomes un s/o Līvu (libiešu) savienības (Livōd It) sadarbības projekta „Lībiešu kultūrvides elementu kopšana Ziemeļkurzemes amatniecībā un ainavā” ietvaros.

Izmantotie materiāli:

- Marija Gimbutiene. Balti aizvēsturiskajos laikos. – Rīga, „Zinātne”, 1994
- Leona Bogdana atmiņu stāstījums
- Talsu Novada muzeja krājumi

DUNDAGA 2005

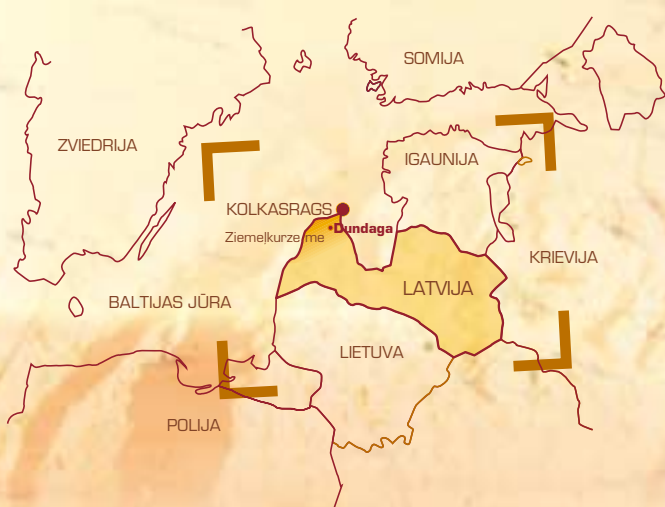

“Zaļā novada” centrs
Pils iela, “Pils”, Dundaga, LV-3270
tāl. +371 3237858, fakss +371 3237851
e-pasts: zalaisnovads21@dundaga.lv
www.zalaisnovads21.lv

Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts
Lībiešu (līvu) lietu nodaļa
Elizabetes iela 20, Rīga, LV-1050
tāl. +371 7365381
e-pasts: vija.virtmane@integracija.lv

Līvu (libiešu) savienība „Livōd It”
Alksnāja iela 3, Rīga, LV-1050
tāl. +371 7225725, fakss +371 7226407
e-pasts: livodit@apollo.lv; www.livusavieniba.lv

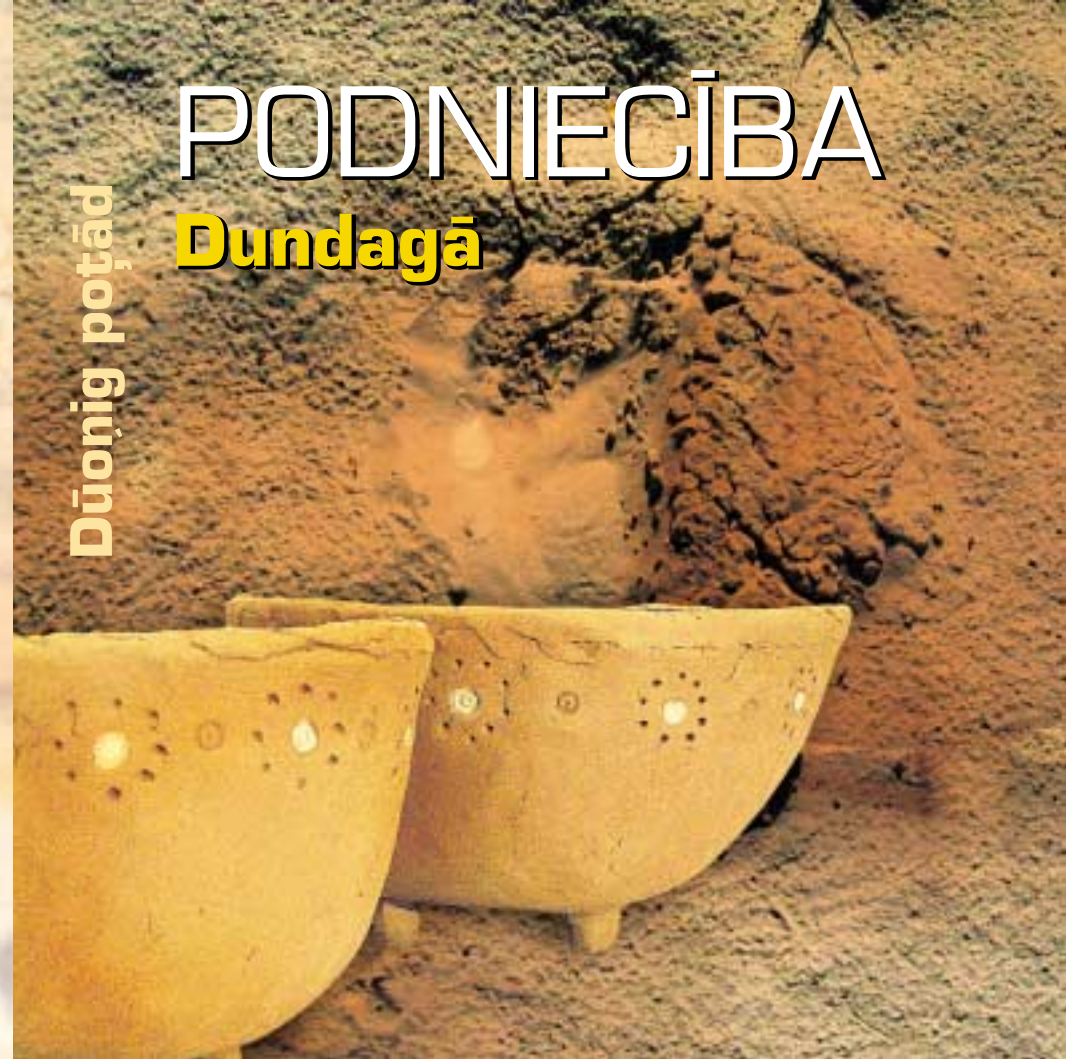

Lībiešu informācijas centrs
“Kūolka”
Kolka, LV-3275
tāl. 32 77137
e-pasts: maiija.reniha@integracija.gov.lv

Etnogrāfiskā kolekcija
“Rāndali”
Mazirbe, LV-3273
tāl. 9100389

Dūoņig potād

PODNIECĪBA Dundagā

Senākie māla izstrādājumi

Ar rokām lipinātu podu lauskas atrastas neolīta laika apmetnē (3,5 g.t. pr. Kr. – 1,5 g.t. pr. Kr.) Ģipkas Pūrciemā, 20 km no Dundagas. Neolītā raksturīgi smaildibenu podi ar iespiedumu rotājumu. Ķemmes – bedrišu keramikas kultūru Latvijā atnes no ZA nākušās somugru cilmes tautas, pie kurām pieskaitāmi arī Ziemeļkurzemes jūrmalas lībieši. Par ķemmes – bedrišu kultūru to sauc tādēļ, ka podi rotāti ar ornamentu, kas veidojas līdzīgs tam, kādu iegūst no ķemmes zaru atspiedumiem. Ilgu laika periodu iedzīvotāji izmanto no koka gatavotus saimniecības traukus. Māla traukus, sevišķi laukos, lieto visplašāk 20. gadsimta pirmajā pusē, kad Latvijā strauji attīstās lopkopība, zemkopība. Visam Kurzemes novadam raksturīgas vienkāršās formās gatavoti trauki ar nelielu rotājumu. Piena, ievārijumu, sēņu podi ir katrā lauku sētā.

Māla lauskas no Pūrciema apmetnes Ziemeļkurzemē, ap 3000. g. pr. Kr.

Podniecības Sākums Dundagā

1927. gadā no Latvijas otras malas – no Latgales slavenā podnieku Silajāņu ciema – uz Kurzemi pārceļas podnieks Jūlijs Bogdāns, kurš amata prasmi pārmantojis no tēva. Katrā apkārtējā Dundagas ciemā un mājā ir J. Bogdana (1908 – 1984) darinātie māla trauki. Tie ir arī Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja lībiešu sētā. Pēc II pasaules kara brīvatniecību kā ienākumu avotu noliedz, un tikai mūža nogalē J. Bogdāns dabū atļauju pastāvīgi nodarboties ar savu seno amatu. Savas dzīves laikā meistars ir vienīgais populārais amatnieks plašā Ziemeļkurzemes apvidū. Viņš pats gatavo glazūras, veido vienkāršas formas traukus, glazē tos ar caurspīdīgu glazūru, caur ko lieliski jaušams dabīgais māls.

Amatniecības tradīciju atjaunošana

Tautas podnieka darbības ietekmē mālam pievēršas arī dundadzniece Velga Eizenberga, iegūstot profesionālu izglītību keramikā. Tagad māksliniece skolo amata prasmi interesentus un saistībā ar "Zaļā novada" centru veido projektus podniecības atjaunošanai Dundagā.

